

2018-2019 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI SOSYAL BİLGİLER ZÜMRE TOPLANTI TUTANAKLARININ İNCELENMESİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Büşra ELÇİÇEĞİ¹ Kaya YILMAZ²

Geliş: 05.11.2020 / Kabul: 15.02.2021

DOI: 10.29029/busbed.822173

Öz

Bu araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili ilköğretim okullarının Sosyal Bilgiler zümre toplantı tutanaklarının incelenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırmaya dayalı yürütülen bu çalışmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışmada İstanbul ilinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılı 1 ve 2. Döneme ait 12 zümre toplantı tutanağı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Toplantılara 67'si erkek ve 44'ü kadın olmak üzere toplam 107 Sosyal Bilgiler öğretmeni, 2 müdür ve 5 müdür yardımcısı katılmıştır. Toplantı tutanaklarından oluşan veriler, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Zümre toplantı tutanaklarında yer alan gündemi oluşturan konular, öğretme-öğrenme süreci, ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin başarısını arttırmaya ve geleceğe yönelik alınan kararlar ile iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kararlar analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, zümre toplantı tutanaklarının gerçeklikten uzak bir anlayışla genellikle birbirinin kopyası şeklinde hazırlandığı belirlenmiştir. Zümre toplantısı gündem maddelerinde sadece bazı ufak değişikliklerin yapılması ve basmakalıp ifadelerin kullanılması, toplantılarda değişen zamanın, okulların kendilerine özgü koşullarının ve öğrenci ihtiyaçlarının yeterince dikkate alınmadığına işaret etmektedir. 1. dönem zümre toplantı tutanaklarının sayfa sayısı, gündem maddesi ve alınan kararlar açısından

¹ Arş. Gör., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi, busra.elcicegi@marmara.edu.tr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1346-8185>.

² Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi, kaya.yilmaz@marmara.edu.tr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2344-1074>.

daha ayrıntılı olduğu, 2. dönem zümre toplantı tutanaklarında ise çok fazla ayrıntıya yer verilmediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Zümre toplantı kararları, 2018-2019 öğretim yılı, İstanbul.

EXAMINATION OF SOCIAL STUDIES GROUP MEETING MINUTES FOR THE 2018-2019 ACADEMIC YEAR: ISTANBUL CASE

Abstract

This research was conducted in order to describe and evaluate the minutes of Social Studies group meetings of primary schools in Istanbul for the 2018-2019 academic year. Based on qualitative research, this study used document analysis. The minutes of 12 Social Studies group meetings in the first and second semesters of the 2018-2019 academic year in Istanbul were examined comparatively in the study. A total of 107 Social Studies teachers, 67 male and 44 female, 2 principals and 5 vice principals attended the meetings. The data consisting of meeting reports were analyzed by content analysis method. The subjects that constitute the agenda, teaching-learning process, measurement and evaluation, decisions taken to increase the success of students and the future, and decisions about work health and safety were analyzed in the reports of the group meetings. As a result of the analysis, it was found that the minutes of Social Studies group meetings were prepared in the form of copies of each other with an approach or work habit far from reality. The fact that only some minor changes were made in the agenda items of the group meetings and the use of lots of stereotypes indicates that the changing time in the meetings, specific conditions of schools and student needs were not taken into account adequately. It was detected that the reports of the group meetings in 1st semester are more detailed in terms of the number of pages, agenda items and the decisions taken, and that there are not many details in the reports of the group meetings in the 2nd semester.

Keywords: Social studies, Branch meeting decisions, 2018-2019 academic year, Istanbul.

1. Giriş

20. yüzyılda toplumsal hayatta yaşanan hızlı değişimden eğitim sistemleri de etkilenmiştir (Mitchener & Anderson, 1989; Yıldırım, Çalışkan & Kılıç, 2019). Eğitimden bahsedildiğinde akla gelen ilk kurum, örgün eğitimin gerçekleştirildiği okullardır. Okullar, nitelikli bir eğitim ile toplumun ve devletin beklentilerine uyumlu bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Eğitim-öğretim kurumlarının yapı

taşı ve vazgeçilmez unsuru ise öğretmenlerdir (Hill, Rowan & Ball, 2005; Gökyer, 2011). Eğitim sisteminin bir parçası olan öğretim programlarını uygulayanlar öğretmenlerdir (Mitchener & Anderson, 1989; Öztürk, 2012). Eğitimde niteliğin ve öğrenci başarısının artırılmasının en etkili yollarından birisi, aynı kurumda görev yapan öğretmenlerin iş birliğine teşvik edilerek ortak etkinlikler ve toplantılar yapmalarının yaygınlaştırılmasıdır (Çepni & Küçük, 2003; McCaleb, 2013; Utey, Basile & Rhodes, 2003). Bu toplantıların en önemlilerinden birisi de şüpheniz zümre toplantılarıdır.

Zümre, Türk Dil Kurumu tarafından topluluk, takım, grup ve camia olarak ifade edilmiştir (TDK, 2005). Branş öğretmenlerinin yılın belli bir döneminde öğretim programının uygulama ve eğitim faaliyetlerini yürütme sürecine ilişkin bir araya gelerek fikirlerini paylaştığı ve ortak karar aldıkları toplantılara Zümre Öğretmenler Kurulu (ZÖK) adı verilmektedir (MEB, 2013). “Zümre öğretmenler kurulu, okulda aynı dersi okutan öğretmenlerden oluşmaktadır” (MEB, 2013; Madde 113). Türk Eğitim sisteminde eğitim hizmetlerinin üretildiği en küçük örgüt birimi zümreler, emek, zaman ve araç-gerecin, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için işe koşuldıkları birimlerdir (Göksoy & Yenipınar, 2015). ZÖK toplantılarının amacı Bakanlık mevzuatında şu şekilde belirlenmiştir: “Öğretim programları ve derslerin birbirine paralel olarak yürütülmesi, ders araçları, laboratuvar, kütüphane, spor salonu, teknoloji ve tasarım, bilişim teknolojileri, görsel sanatlar ve müzik dersliklerinden planlı bir şekilde yararlanılması ile proje ve performans görevi konuları belirlenir. Dersin özelliğine göre etkinlik örnekleri ve materyaller hazırlanarak ortak bir anlayış oluşturulur” (MEB, 2013). ZÖK toplantıları aracılığıyla branş öğretmenleri arasındaki iş birliğinin artırılması, eğitimde başarının yakalanması için ortak kararların alınması, eğitim ve öğretimde birlik ve beraberliğin artırılması ve koordinasyonun sağlanması beklenmektedir (Ayvacı, Altıntaş & Küçük, 2004). ZÖK, eğitim ve öğretim yılı başlamadan önce, ikinci dönem başında ve ders yılı sonunda olmak üzere yılda en az üç kez yapılmakla birlikte zümre başkanının önerisi doğrultusunda okul veya kurum müdürünün gerekli gördüğü takdirde belirtilen zamanlar dışında da toplanabilir. Bu toplantılar ders saatleri dışında gerçekleştirilir. Kararlar, oy çokluğu ile alınır ve müdürün onayından sonra öğretmenlere duyurulur (Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği, 2017). ZÖK, aynı kurumda görev yapan öğretmenler üzerinde resmi bir otorite baskısı olmadan kararlara katılma olanağı sağlamakla birlikte kurum içinde “adalet iklimi” oluşturulmasında da etkilidir (Cropanzano & Benson, 2011; Çelebi, Vuranok & Turgut, 2015).

Ülkemizdeki literatür incelendiğinde ZÖK toplantıları ile ilgili birkaç yüksek lisans düzeyinde çalışma, az sayıda bildiri ve makale yayımlandığı gözlenmiştir. Literatürde Sosyal Bilgiler zümre toplantılarına yönelik kapsamlı bir çalışmanın mevcut olmaması nedeniyle bu çalışmada Sosyal Bilgiler zümre toplantı tutanakları incelenmiştir. 2018-2019 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili ilköğretim okullarının Sosyal Bilgiler zümre toplantı tutanaklarını incelemeyi hedefleyen bu çalışmada, “2018-2019 eğitim-öğretim yılında İstanbul iline bağlı 9 ilköğretim okulu ve 3 ilçede Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında alınan kararlar nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmanın alt soruları şunlardır:

1. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarının gündemini oluşturan konular nelerdir?

2. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında öğrenme-öğretme sürecine ilişkin alınan kararlar nelerdir?

3. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında ölçme ve değerlendirmeye yönelik alınan kararlar nelerdir?

4. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında öğrencilerin başarısını arttırmaya yönelik alınan kararlar nelerdir?

5. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında geleceğe yönelik alınan kararlar nelerdir?

6. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin alınan kararlar nelerdir?

2. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma geleneğine göre tasarlanmıştır. Çalışmada doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın örneklemi, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde faaliyet gösteren 9 ilköğretim okulunun Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler zümre toplantılarına katılanların 67'si erkek, 44'ü kadındır. Katılımcıların cinsiyet ve mesleki unvanlara ilişkin bilgi Tablo 1'te gösterilmiştir.

Tablo 1. Toplantı katılımcılarının cinsiyet ve mesleki unvanları

Unvanlar	Kadın	Erkek
Müdür	-	2
Müdür Yardımcısı	1	4
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	43	61

Toplantılara iki okul dışında müdürlerin hiç katılmadığı, 5 müdür yardımcısının (4 erkek, 1 kadın) katıldığı, geri kalan katılımcıların ise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden (61 erkek, 43 kadın) oluştuğu tespit edilmiştir.

2.1. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Bu araştırmada, incelenmesi hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini gerektiren doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi tekniği; nitelik, düşük maliyet, örneklem büyüklüğü, uzun süreli analiz, tepkiselliğin olmaması, bireysellik ve özgünlük açısından avantaja sahiptir. Doküman analizi; dokümanlara ulaşma, orijinalliğin kontrol edilmesi, dokümanların anlaşılması, verilerin analiz edilmesi, analize konu olan veriden örneklem seçme, kategorilerin geliştirilmesi, analiz biriminin saptanması, sayısallaştırma ve verinin kullanılması aşamalarından oluşmaktadır (Şimşek & Yıldırım, 2011). Bu çalışmanın verilerini oluşturan dokümanlar, İstanbul ili Sosyal Bilgiler zümre toplantı tutanaklarından oluşmaktadır. I. Dönem zümre toplantıları 04/09/2018-10/09/2018 tarihleri arasında, II. dönem zümre toplantıları ise 08/02/2019-19/02/2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen Sosyal Bilgiler zümre toplantı tutanaklarının çoğunluğuna okullarda görev yapan idareci ve öğretmenler aracılığıyla, bir kısmına ise kurumların internet sitesi üzerinden ulaşılmıştır. Elde edilen sosyal bilgiler zümre toplantı tutanakları, içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir (Şimşek & Yıldırım, 2011; Büyüköztürk, 2012).

3. Bulgular

Bu bölümde, Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından gerçekleştirilen zümre öğretmenler kurulu toplantılarının analiz edilmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Zümre Toplantı Kararları Hakkında Genel Bilgiler

Çalışmada toplam 105 sayfa doküman incelenmiş olup 1. dönem tutanakları en az 6 en çok 18; 2. dönem tutanakları en az 4, en çok 14 sayfadan oluşmaktadır. İncelenen 12 zümre toplantı tutanağının 4'ü 1. dönem, 6'sı 2.

dönem; 9'u ortaokul, biri 1. ve 2. dönem diğeri, 2. dönem olmak üzere 3'ü ilçe zümre toplantı tutanağından oluşmaktadır. Bu okulların biri İmam Hatip ortaokuludur. Mevcut okulların ikisinin 1 ve 2. dönem toplantı tutanaklarına ulaşılmış olup, diğeri toplantı tutanakları farklı okullara aittir. 1. dönem toplantıları 04/09/2018-10/09/2018 tarihleri arasında; ikinci dönem toplantıları 08/02/2019-19/02/2019 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Toplantılar müdür odası, öğretmenler odası, toplantı salonu ve herhangi bir sınıfta gerçekleşmiştir. 3 okulda toplantı saati belirtilmemiş, diğeriinde toplantı saati 10.00- 14.30 zaman dilimi arasında belirtilmiştir.

Çalışmada incelenen Sosyal Bilgiler zümre öğretmenler Kurulu toplantı yeri, katılımcılar, toplantı tarihi, saati, toplantı tutanaklarının sayfa sayısı ve tutanakların ait olduğu dönemle ilgili bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler zümre toplantılarının toplantı yeri, katılımcılar ve toplantı tarihi

Okullar	Toplantı Yeri	Toplantıya Katılanlar	Toplantı Tarihi	ZÖK Kararları Sayfa Sayısı
1.Okul (1.Dönem)	Öğretmenler Odası	(Müdür Yrd.) (3 erkek katılımcı)	06/09/2018 Saat: 12:30	18 sayfa
2.Okul (1.Dönem)	Öğretmenler Odası	(Müdür Yrd.) (5 erkek katılımcı)	04/09/2018 Saat: 10:00	10 sayfa
3.Okul (1.Dönem)	Öğretmenler Odası	(Müdür Yrd.) (4 erkek, 5 kadın olmak üzere 9 kişi)	05.09.2018 Saat belirtilmemiş.	17 sayfa ³
4.Okul (2.Dönem)	Öğretmenler Odası	(Müdür Yrd.), (6 kadın, 4 erkek olmak üzere 10 kişi)	08/02/2019 Saat belirtilmemiş.	6 sayfa
5.Okul (2.Dönem)	Öğretmenler Odası	(Müdür Yardımcısı)	19/02/2019	14 sayfa

³ İtalik olan okullar aynı okula ait birinci ve ikinci dönem zümre toplantı tutanaklarıdır.

		(2 erkek hoca)	Saat: 11:00	
6.Okul (2.Dönem)	Öğretmenler Odası	(Okul müdürü) (3 erkek, 2 kadın olmak üzere 5 kişi)	19/02/2019 Saat belirtilmemiş.	4 sayfa
I. İlçe Dönem)	(1. Aksoy İmam hatip Ortaokulu/ Toplantı Odası	22 okuldan 13'i erkek, 8'i kadın olmak üzere 22 katılımcı var.	11/09/2018 Saat: 10.30	11 sayfa
II. İlçe Dönem)	(2. Aksoy İmam hatip Ortaokulu/ 8C Sınıfı	23 okuldan 14 erkek, 9 kadın katılımcı var.	12/02/2019 Saat: 14.30	6 sayfa
III. İlçe Dönem)	(1. Ferda ve Turan Takmaz Ortaokulu/ Öğretmenler Odası	26 okuldan 13'ü erkek, 13'ü kadın olmak üzere 26 katılımcı var.	10/09/2018 Saat: 12.30	9 sayfa
7.Okul (1.Dönem)	Öğretmenler Odası	1 kadın 4 erkek olmak üzere 5 katılımcı var. (Biri müdür yardımcısı)	05/09/2018 Saat: 13.30	6 sayfa
8.Okul (2.Dönem)	Öğretmenler Odası	1 kadın 4 erkek olmak üzere 5 katılımcı var. (Biri müdür yardımcısı)	08/02/2019 Saat: 12.30	4 sayfa
9.Okul Dönem)	(2. Okul Müdür Odası	(Okul Müdürü), 1 erkek öğretmen	19.02.2019	5 sayfa

Araştırma Alt Problemlerine Yönelik Bulgular

3.2. 1. Sosyal Bilgiler zümre toplantılarının gündemini oluşturan maddeler

Zümre toplantılarında aşağıdaki gündem maddelerinin yer aldığı tespit edilmiştir: Açılış ve yoklama, zümre ile ilgili yönetmelik maddelerinin ve Türk millî eğitiminin amaçlarının okunması, önceki yıla ait zümre toplantılarının değerlendirilmesi, öğretim programlarının incelenmesi, ders araç-gereç ve materyallerinin belirlenmesi, planlamaların eğitim ve öğretimle ilgili mevzuat, okulun kuruluş amacı ve ilgili alanın öğretim programına uygun yapılması, öğretim programlarının incelenmesi, programların çevre özellikleri de dikkate alınarak amacına ve içeriğine uygun olarak uygulanması, yıllık plan ve ders planlarının hazırlanması ve uygulanmasında konu ve kazanım ağırlıklarının dikkate alınması, derslerin daha verimli işlenebilmesi için ihtiyaç duyulan kitap, araç-gereç ve benzeri öğretim materyallerinin belirlenmesi proje çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçeklerin hazırlanması, okutulacak ders kitaplarının görüşülmesi, derslerin işlenişinde uygulanacak öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi, sınavların ve ortak sınavların planlanması, LGS (liselere giriş sınavı) başarısı ve başarıyı arttıracak tedbirlerin görüşülmesi, özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) ile ders planlarının görüşülmesi, diğer zümre öğretmenleriyle iş birliği yapılması, öğretim alanı ile bilim ve teknolojiye ilişkin gelişmelerin izlenerek uygulamalara yansıtılması, yıllık planlar ve Atatürkçülük konuları ile ilgili durum tespiti, öğrenci başarısını arttırıcı önlemler alınması, öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla sınav analizlerinin yapılması, öğrencilerde girişimcilik bilincinin kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması, okul ve çevre imkânlarının değerlendirilerek, yapılacak deney, proje, gezi ve gözlemlerin planlanması, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin değerlendirilmesi, dilek ve temenniler. Gündem maddeleri bulguları açıklarken kolaylık olması açısından aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

1. Açılış ve yoklama.
2. Zümre ile ilgili yönetmelik maddelerinin okunması.
3. Türk millî eğitiminin amaçlarının okunması.
4. Geçen yıl yapılan zümre toplantılarının değerlendirilmesi.
5. Planlamaların; eğitim ve öğretimle ilgili mevzuat, okulun kuruluş amacı ve ilgili alanın öğretim programına uygun yapılması.

6. Öğretim programlarının incelenmesi, programların çevre özellikleri de dikkate alınarak amacına ve içeriğine uygun olarak uygulanması, yıllık plan ve ders planlarının hazırlanması ve uygulanmasında konu ve kazanım ağırlıklarının dikkate alınması.

7. Derslerin daha verimli işlenebilmesi için ihtiyaç duyulan kitap, araç-gereç ve benzeri öğretim materyallerinin belirlenmesi.

8. Proje çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçeklerin hazırlanması.

9. Okutulacak ders kitaplarının görüşülmesi.

10. Derslerin işlenişinde uygulanacak öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi.

11. Sınavların ve ortak sınavların planlanması.

12. LGS (liselere giriş sınavı) başarısı ve başarıyı arttıracak tedbirlerin görüşülmesi.

13. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) ile ders planlarının görüşülmesi.

14. Diğer zümre öğretmenleriyle iş birliği yapılması.

15. Öğretim alanı ile bilim ve teknolojideki gelişmelerin izlenerek uygulamalara yansıtılması.

16. Yıllık planlar ve Atatürkçülük konuları ile ilgili durum tespiti.

17. Öğrenci başarısını arttırıcı önlemler alınması.

18. Öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla sınav analizlerinin yapılması.

19. Öğrencilerde girişimcilik bilincinin kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması.

20. Okul ve çevre imkânlarının değerlendirilerek, yapılacak deney, proje, gezi ve gözlemlerin planlanması.

21. İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin değerlendirilmesi.

22. Dilek ve temenniler.

Çalışmada incelenen okulların zümre toplantı gündem maddeleri en az 11, en fazla 22'dir. Gündem maddelerinde en çok, sınavların ve ortak sınavların

planlanması, yıllık planlar ve Atatürkçülük konuları ile ilgili durum tespiti, öğrenci başarısını artırıcı önlemler alınması, öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla sınav analizlerinin yapılması, öğrencilerde girişimcilik bilincinin kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması ve okul ve çevre imkânlarının değerlendirilerek, yapılacak deney, proje, gezi ve gözlemlerin planlanması konularının görüşülmesine ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Zümre toplantılarında görüşülen gündem madde sayısının 1. dönemde daha fazla olduğu dikkati çekmiştir. 1. dönem gündem maddeleri arasında bazı okullarda aşağıdaki konu başlıklarının da görüşülmesine yer vermiştir:

- Ölçme ve değerlendirme esaslarının belirlenmesi.
- Zümre başkanı ve yazmanının belirlenmesi.
- İlköğretim kurumlar yönetmeliğinde yapılan değişikliklerin incelenmesi.
- Sosyal Bilgiler dersinin genel ve özel amaçlarının okunması.
- Atatürkçülükle ilgili konuların derslere yansıtılması.
- DYK yeni merkezi sınava hazırlık ve yönetmeliğinin incelenmesi.
- Saygı duruşu ve istiklal marşı.
- Kapanış.

Sadece bir okulda saygı duruşu ve İstiklal Marşının gündem maddeleri arasında yer aldığı, bu okulda aynı zamanda dilek ve temenniler maddesinden sonra kapanış maddesinin de eklendiği belirlenmiştir. Bazı okullarda zümre ile ilgili yönetmelik maddelerinin ve Türk millî eğitiminin amaçlarının okunması maddelerine yer verilmemiştir. Bir okulda Türk millî eğitimin amaçlarının okunmasının yanı sıra incelenmesi ifadesine yer verilmiştir. Bazı okullarda geçen yıl alınan zümre toplantı kararlarını incelenmesi maddesinde bir önceki eğitim-öğretim yılının tarihi de eklenmiştir. Sınavların ve ortak sınavların planlanması maddesi bazı okullarda sadece sınavların planlanması şeklinde, bazı okullarda ise LGS başarısı ve başarıyı arttıracak tedbirlerin görüşülmesi konusu LGS ismi olmadan yer almıştır. Bir okulda Atatürkçülük konuları ile ilgili birden fazla gündem maddesine yer verilmiştir. Zümre toplantı gündem maddelerinde bazı ufak değişiklikler yapılmıştır. Bu durum, kopyala-yapıştır mantığı ile hareket edildiğine, herhangi bir okulun kendine özgü ve rasyonel bir şekilde zümre toplantısı yapmadığına işaret etmektedir. 1. dönem gündem maddeleri 2. dönem gündem maddelerine göre daha kapsamlıdır. Fakat 2. dönem gündem maddelerinde 1. dönemde olmayan aşağıdaki maddeler de yer almaktadır.

- 1. dönem öğrenci başarı durumlarının değerlendirilmesi.
- Uygulamalarda karşılaşılan güçlükler üzerinde durulup çözüm yollarının aranması.

- Öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla sınav analizlerinin yapılması.

- Öğrencilerin ulusal ve uluslararası düzeyde katıldıkları çeşitli sınav ve yarışmalarda aldıkları sonuçlara ilişkin başarı durumları.

- Öğretim programları, okul ve çevre şartları dikkate alınarak eğitim kurumlarının kademe ve türüne göre proje konuları ile performans çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçeklerin hazırlanması.

- 8. sınıfların haziran ayında yapılacak LGS'ye hazırlanması, konu ve müfredatın yetiştirilmesi.

- Mesleki eserler ve eğitim alanındaki yeni gelişmelerin incelenmesi.

2. dönem zümre toplantı tutanaklarında öğrenci başarı durumlarının değerlendirilmesi, sınav analizlerinin yapılması, öğrencilerin ulusal ve uluslararası katıldıkları sınav ve yarışmalara ilişkin başarı durumları, LGS'ye yönelik müfredatın yetiştirilmesi, mesleki eserler ve eğitim alanındaki yeni gelişmelerin incelenmesi, uygulamada karşılaşılan güçlükler ve çözüm yollarına ilişkin gündem maddeleri yer almaktadır. 2. dönem zümre toplantı gündem maddeleri içerisinde tüm okullarda aynı ifadelerin yer alması, toplantılarda gerçekten uygulamada yaşanan zorlukları gidermeye yönelik önlemler alınmadığını, toplantıların sıradan ritüel şeklinde göstermelik olarak yapıldığını göstermektedir.

3.3.2. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında öğrenme-öğretme sürecine ilişkin alınan kararlar

1. dönem zümre toplantı tutanaklarında dersin işlenişinde kullanılacak öğrenme-öğretme durumlarına ilişkin daha fazla açıklamanın yer aldığı gözlenmiştir. Ayrıca incelenen 9 okul ve 3 ilçe ZÖK kararlarında, öğrenme-öğretme süreci gündem maddeleri arasında bazı toplantılarda 4-6-7-12. maddeleri arasında yer almış, ama diğer toplantılarda genellikle 5-9 ve 10. maddelerde yer almıştır. Çoğunlukla 2 ve 5. maddelerde öğrenme-öğretme sürecine ilişkin karar alınmış olması kopyala-yapıştır anlayışının kendini gösterdiğini göstermektedir. 9 okul içinde 2 okulun (biri 1. dönem, diğeri 2. dönem) zümre toplantısında alınan kararlarda öğretme-öğrenme süreci ile ilgili açıklamaya yer verilmediği gözlenmiştir. Bu okullardan 1. döneme ait zümre toplantısında öğrenme-öğretme sürecine yer vermeyen okulun 2. dönem zümre toplantı tutanağında öğrenme-öğretme sürecine yer verdiği tespit edilmiştir. İncelenen okullar arasında 2. dönem zümre toplantı tutanağında öğrenme-öğretme süreci ile ilgili karar alınmayan okulda gündem maddeleri arasında da konuya yer verilmediği gözlenmiştir.

Okullardan birinde öğrenme-öğretme süreci gündem maddeleri arasında yer almasa da karar aşamasında konuya yer verildiği gözlenmiştir.

Zümre toplantılarında öğrenme-öğretme sürecine ilişkin gündem maddelerinde; derslerde kullanılacak öğrenme-öğretme süreci, öğretim yöntem ve tekniği ve ders araç-gereçleri konusunda açıklamalar yapılmıştır. Eğitim-öğretim sürecinde soru-cevap, tartışma, düz anlatım, açıklayıcı karşılaştırma, drama, örnekleme, çizim, haritada gösterme, tahlil, çözümlenme, münazara, örnek olay incelemesi ve problem çözme gibi öğrenciyi aktif kılan yöntemlerin kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Toplantılarda derse hazırlık için planlama yapılması, konuların işlenişinde yakından uzağa, somuttan soyuta, basitten karmaşığa ilkelerine uyulması, akıllı tahta, video gibi araç-gereçlerden yararlanılması, belirli aralıklarla genel tekrarlar ve bilgi yarışmalarının düzenlenmesi, eğitimin görselleşmesi ve bilgilerin daha uzun süre muhafazası için okul imkânları dahilinde EBA, etkileşimli tahta, projeksiyon, haritalar, dergiler, gazeteler, küre vb. araç-gereçlerin kullanılması yönünde kararlar alınmıştır.

Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında öğrenme-öğretme sürecine ilişkin gündem maddeleri ve alınan kararlar Tablo 3' de gösterilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında öğrenme-öğretme sürecine ilişkin gündem maddeleri ve alınan kararlarda yeri

Okullar	Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Gündem Maddeleri	Alınan Karar Maddesi
1. Okul (1.Dönem)	10. Derslerin işlenişinde uygulanacak öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin diğer gündem maddeleri: 6-7-8-9-10-13-14-15-16-20-21	Karar: 5. maddede.
2. Okul (1. Dönem)	10. Derslerin işlenişinde uygulanacak öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin diğer gündem maddeleri: 7-8-9-13-14-15-19-20	Karar: 5. maddede.
3. Okul (1.Dönem)	5. Derslerin işlenişinde uygulanacak öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi.	Karar'da yer almıyor.
4.Okul (2.Dönem)	Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin diğer gündem maddeleri: 7-8-9-10	Karar: 2. maddede.

	Öğrenme ve öğretme teknikleri olarak ayrıca başlık yok.	
	7. Öğretim alanı ile bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin izlenerek uygulamalara yansıtılması.	
	8. Öğrencilerde girişimcilik bilincinin kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması.	
	9. Derslerin daha verimli işlenebilmesi için ihtiyaç duyulan kitap, araç-gereç ve benzeri öğretim materyallerinin belirlenmesi.	
	10. Okul ve çevre imkânlarının değerlendirilerek, yapılacak deney, proje, gezi ve gözlemlerin planlanması.	
5.Okul (2.Dönem)	7. Derslerin işlenişinde uygulanacak öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi.	Karar: 2. maddede.
	8. Proje çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçeklerin hazırlanması.	
	Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin diğer gündem maddeleri: 11-12-16-17	
6. Okul (2.Dönem)	8. Ders araç gereçlerinin kullanımı.	Karar: 2. maddede.
	Sadece böyle başlık var öğretme-öğrenme süreci bulunmamakta.	
I. İlçe (1. Dönem)	9. Ders kitaplarının, yardımcı kaynakların ve kırtasiye malzemelerinin belirlenmesi.	Karar yok.
	12. Ders işlenişinde takip edilecek yöntem-metot ve teknikler.	
II. İlçe (2. Dönem)	5. Derslerde uygulanacak yöntem ve teknikler.	Karar: 2. maddede.
III. İlçe (1.Dönem)	Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin diğer gündem maddeleri: 7-8-9-12-13-17-18	Karar: 4. maddede.

	9. Derslerin işlenişinde uygulanacak öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi.	
7. Okul (2.Dönem)	6. Konuların işlenişinde kullanılacak yöntem ve teknikler. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin diğer gündem maddeleri: 9-10	Karar: 5. maddede.
8. Okul (1.Dönem)	4. Derslerin işlenişinde uygulanacak yöntem ve tekniklerin belirlenmesi. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin diğer gündem maddeleri: 5-6-7	Karar: 3. maddede.
9. Okul (2.Dönem)	6. Okulun, sınıfın araç ve gereçlerinin kullanımı ve korunması konusunda alınacak kararlar.	Karar yok.

3.3.3. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında ölçme ve değerlendirmeye yönelik alınan kararlar

Zümre toplantılarında ölçme ve değerlendirmeye ilişkin şu konularda karar alınmıştır: Yazılı sınav sayısı, sınavların hangi usulde yapılacağı, sınav tarihlerinin öğrencilere ne zaman duyurulacağı, sınav süresi, sınav sorularının işlenen konulara göre kapsamı, öğretmenlerin notların teslim etme tarihi, ortak sınavların yapılıp yapılmayacağı, proje ödevleri ve değerlendirme ölçeklerinin (rubric) belirlenmesi, proje ödevi değerlendirme ölçeğinin bir örneğinin zümreye eklenmesi, ders içi performans notunun tespiti, sınav analizlerinin yapılması, öğrencilerin Sosyal Bilgiler ile ilgili bir etkinliğe katılıp katılmadıkları, bununla ilgili gelen resmi yazılar ve getirilen öneriler. İncelenen zümre toplantılarında yazılı sınav sayısının 2 olması, sınavların öğrencilere en geç 1 hafta önce duyurulması, sınav süresinin 1 saati aşmaması, sınav sorularının yeni konulardan eski konulara doğru doğru azalarak tüm konuları kapsayacak şekilde hazırlanması, notların en geç 10-15 gün önce teslim edilmesi gerektiği, ikinci sınavların ortak yapılabileceği kararlaştırılmıştır. Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliğinin ölçme ve değerlendirme ile ilgili maddeleri her zümre toplantısında okunmuş ve uyulması kararı alınmıştır.

Zümre toplantı kararlarında genel olarak Ocak 2018 Çarşamba günü 30318 sayılı Resmî gazetede yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik incelenmiştir (kararların bir kısmı genel olarak biri tarafından okunmuştur). Yönetmeliğe göre 1. dönem ilk sınav Kasım ayının 2. haftası, ikinci sınav Ocak

ayının 1. haftası; 2. dönem ilk sınav Nisan ayının ilk haftası, 2. sınav Mayıs ayının 3. haftası olarak belirlenmiş olup 1. sınavların klasik, boşluk doldurma, doğru yanlış çoktan seçmeli, eşleştirme; 2. sınavların çoktan seçmeli (ortak sınav, 20 soru) olması kararlaştırılmıştır. Birkaç okulda yapılacak sınavın 1 hafta önce ya da geç yapılması istisna olmak kaydıyla çoğu okulun sınav takvimi aynıdır. Hemen hemen incelenen başlıklar arasında gündeme ve kararlara en çok alınan konu ölçme ve değerlendirme esasları olmuştur. Ayrıca öğrencilerin spor ve sanat alanlarında ulusal düzeyde çeşitli etkinliklere katıldığı ancak Sosyal Bilgiler ile ilgili bir etkinliğe katılmadığı, bununla alakalı yazılar gelmesi yönündeki hükümler, getirilen öneriler ve alınan kararlar tüm okullarda hemen hemen hiç ifade değişikliğine uğramadan yer almıştır.

Zümre toplantılarında ölçme ve değerlendirmeye yönelik alınan kararlar çoğunlukla birbirine benzemekle beraber, bazı kararlarda değişikliklere tespit edilmiştir. Örneğin, bir okulda diğer okullardan farklı olarak 8. sınıflarda LGS’de açık uçlu soru sorulması ihtimaline karşı bu yönde soru hazırlanması gerektiği vurgulanmış, özellikle 8. sınıflarda öğrencileri test tekniğine alıştırmaya amacıyla sınavların çoktan seçmeli yapılması kararlaştırılmıştır. Başka bir okulda normal şartlarda 2 sınav yapıldığı, ancak sınavlar arasında zaman farkının fazla olmasının öğrencilerde motivasyon eksikliğine ve bilgilerin unutulmasına neden olduğu, bu nedenle istenildiği takdirde tekrar ve hatırlatma amacıyla etkinlik ve sınav yapılabileceği belirtilmiştir. Başka bir okulda sınav sorularının ünitelere göre dağılımının nasıl olması gerektiği konusunda şablon oluşturulmuştur. Yazılı sınavlar konusunda müfredata göre 1 hafta erken ya da geç olabileceği konusunda esneklik bırakılmıştır. Öğrencilerin daha geniş değerlendirilmesinin yapılabilmesi için mümkün olduğu kadar ders içi ve sonu değerlendirmelerinde test ve internetteki (EBA) etkinlik çalışmalarına yer verilmesi kararı alınmıştır. Yıl içerisinde öğrencilere her dönem ya da eğitim öğretim yılı içerisinde en az 1 proje ödevi verilmesi kararı alınmıştır. Bir okulda her dönem öğrencilere en az bir proje yaptırılması ve 2 ders etkinliklerine katılım puanı verilmesi gibi ara kararlar yer almıştır. Bir okulda özellikle 1. dönem toplantı tutanağında yer alan sınav analizlerinin faydalı olacağı ve öğrencilerin spor ve sanat alanlarında ulusal düzeyde çeşitli etkinliklere katıldığı ancak Sosyal Bilgiler ile ilgili bir etkinliğe katılmadığı, bununla alakalı yazılar gelirse öğrencilere duyurulması ve gerekli motivasyonun sağlanması konularında ifade edilen beyanlar, 2. dönem tutanaklarında başka hocalar tarafından tekrar söylenmiş gibi olduğu gibi yazıya geçirilmiştir.

Bazı okullarda yazılı sınavlar ile ilgili hükümler, getirilen öneriler ve alınan kararlar diğer okulla birebir aynıdır. Sadece bir okulda öğrencinin sınava

girmemesi ya da proje ödevini zamanında teslim etmemesi durumunda veliyi bilgilendirme, velinin en geç 5 iş günü içinde gerekçe bildirmesi gerektiği detaylı olarak ele alınmıştır. Gerekçe göstermeden sınava gelmeyen veya projesini teslim etmeyen öğrencilere ise not verilmeyerek G (Girmedi) ibaresi yazılacağı belirtilmiştir. Bazı okullarda proje ödevlerinin en geç mayıs ayının 2. haftası teslim edilmesi gerektiği, proje ödevlerinin verilme zamanı ve sürelerini: 1. dönem; ekim ayı içerisinde verilip, ocak ayı içerisinde sunulması; 2. dönem; şubat ayında verilip mayıs ayı içinde alınması, öğrenci başarısının değerlendirilmesine yönelik sınav analizlerinin sınav sonrasında yapılarak 1 ve 2. dönem sonlarında okul idaresine teslim edilmesine ve proje görevlerinin mart ayının ilk haftasında verilmesi gibi bazı okullarda proje ödevlerinin teslim tarihleri ile ilgili ara kararlar bulunmaktadır.

Bir okulda özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için özel eğitim öğretmenleri ve rehber öğretmenle görüşülerek bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) yapılmasına ve sınavların bu plana göre hazırlanmasına karar verilmiştir. Bir okulda T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders saatinin ve LGS’de bu dersin katsayısının ve soru sayısının artırılması gerektiği hususunda fikir birliğine varılmıştır. Bir okulda öğrenci başarısının ölçülmesi için mutlaka sınav analizlerinin yapılması, öğrenciye geri dönüt verilmesi, anlaşılmayan konulara tekrar geri dönülmesi ve sınav sonuçlarının veli toplantılarında velilerle paylaşılması gerektiği ifade edilmiştir. Bir okulda ünite değerlendirme soruları ile ders ve çalışma kitabındaki etkinliklerin mümkün olduğunca öğretmen tarafından kontrol edilmesi ve ders içi performans değerlendirmesi olarak işlenmesi kararlaştırılmıştır. Bir okulda Kasım ayı sonunda öğrencilere verilen proje ödevlerinin mayıs ayının ilk haftasında teslim alınması kararı alınmıştır. 1. dönem yapılan tüm uyarılara rağmen bazı öğrencilerin hazırcılığa kaçıp internette ödevini araştırıp hiçbir değişiklik yapmadan getirdikleri tespit edilmiştir. Bunun pek de doğru bir davranış olmadığı konusunda öğrencilerin bilinçlendirilmesi ve bu şekilde hareket eden öğrencilerin tekrar uyarılmasına kararlaştırılmıştır. Bir okulda yazılı sınav tarihlerinin dönem başında belirlenerek sınıf defterine işlenmesine, e-okul platformuna kaydedilmesine ve öğrencilere bildirilmesine, sınavlardan en az 1 hafta önceden de öğrencilere hatırlatılmasına, sınav sonuçlarının en fazla 15 iş günü içerisinde açıklanmasına karar verilmiştir. Bir okulda ölçme değerlendirme olarak her dönem Sosyal Bilgiler dersinden üç yazılı, T.C. İnkılap Tarihi ve iki tane ders içi performans notu verilmesine karar verilmiştir.

Çalışmada incelenen Sosyal Bilgiler Zümre Öğretmenler Kurulu toplantılarında ölçme ve değerlendirme ile ilgili gündem maddeleri, görüşme ve kararda yer alma durumu Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında ölçme ve değerlendirme sürecine ilişkin gündem maddeleri ve alınan kararlarda yeri

Okullar	Gündem Maddeleri	Gündem Maddelerinin Görüşülmesi	Karar Maddeleri
1 Okul (1. Dönem)	Madde 8: Proje çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçeklerin hazırlanması. Madde 18: Ölçme ve değerlendirme esaslarının belirlenmesi.	11 ve 18	10-11-12-13
2 Okul (1. Dönem)	Gündem Madde 8: Proje çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçeklerin hazırlanması.	11	8-9
3 Okul (1. Dönem)	Gündem Madde 12: Öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla sınav analizlerinin yapılması. Gündem Madde 13: Sınavların, beceri sınavlarının ve ortak sınavların planlanması. Gündem Madde 14: Öğrencilerin ulusal ve uluslararası düzeyde katıldıkları çeşitli sınav ve yarışmalarda aldıkları sonuçlara ilişkin başarı durumları. Gündem Madde 15: Öğretim programları, okul ve çevre şartları dikkate alınarak eğitim kurumlarının kademe ve türüne göre proje konuları ile performans çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçeklerin hazırlanması.	12-13-14-15	8-9-10

4 Okul (2. Dönem)	Gündem Madde 14: Öğretim programları, okul ve çevre şartları dikkate alınarak eğitim kurumlarının kademe ve türüne göre proje konulan ile performans çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçüklerin hazırlanması.	11-12-13-14	4-7
5 Okul (2.Dönem)	Gündem Madde 8: Proje çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçüklerin hazırlanması. Gündem Madde 9: Sınavların ve ortak sınavların planlanması. Gündem Madde 10: 8.sınıfların haziran ayında yapılacak LGS'ye, konu ve müfredatın yetiştirilmesi. Gündem Madde 14: Ölçme ve değerlendirme esaslarının belirlenmesi.	8-9-10-14-15	4-5-6
6 Okul (2. Dönem)	Gündem Madde 7: Uygulama ve değerlendirme olmak üzere ortak ölçme ve değerlendirme araçları hazırlanması.	7	5
1 İlçe (1. Dönem)	Madde 11: Ölçme ve değerlendirme esaslarının belirlenmesi.	11	7-8-9-10-11
2 İlçe (2. Dönem)	Madde 6: Proje ödevleri. Madde 9: Yazılı sınavlar/değerlendirme.	6-9	4-5
3 İlçe (1. Dönem)	Gündem Madde 8: Proje çalışmalarının belirlenmesi, planlanması ve bunların ölçme ve değerlendirilmesine yönelik ölçüklerin hazırlanması. Gündem Madde 16: Ölçme ve değerlendirme esaslarının belirlenmesi.	8-10	8-9-10-16-17
7 Okul (2. Dönem)	Madde 7: Proje görevleri. Madde 8: Yazılı Sınavlar/Değerlendirme ve tarihleri.	7-8	8

8 Okul (1. Dönem)	Madde 7: Okul ve çevre imkânlarına göre proje, gezi, gözlem ve deneylerin planlanması. Madde 8: Öğrenci başarısının değerlendirilmesine yönelik sınav analizlerinin yapılması. Madde 9: Sınavların planlanması. Madde 10: Sınav şekli, sayısı ve değerlendirme ölçeklerinin belirlenmesi.	7-8-9-10	6-7-8-9
9 Okul (2. Dönem)	Gündem Madde 8: Yazılı yoklamalar. Gündem Madde 9: Proje ödevleri.	8-9	4-5

Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında ölçme ve değerlendirme kategorisi gündem maddeleri içerisinde ağırlıklı olarak 8-9-10 ve 11. maddelerde; karar aşamasında ise 8-9-10-11 ve 4-5-6. maddedeki kararlarda yer almıştır. Bazı okullarda ölçme ve değerlendirme konusu gündem maddesi ve karar aşamasında tek bir maddede yer alırken bazı okullarda 4 gündem maddesi içerisinde ve karar aşamasında 3-4 maddede yer almaktadır. Bir okulda ise ölçme ve değerlendirme konusuna 2 gündem maddesinde yer verilirken kararlarda 5 maddenin ölçme ve değerlendirme ile ilgili olması öğretmenlerin yönetmeliğe aykırı düşmemek ve idareyi mutlu etmek için en fazla bu konuya önem verdiklerini göstermektedir.

Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında ölçme ve değerlendirme kategorisi içerisinde yer alan yazılı sınav tarihleri (birinci ve ikinci dönem) ve sınavların ne şekilde yapılacağına ilişkin bilgiler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler zümre toplantı tutanaklarında yer alan sınav tarihleri ve sınav şekli

Okullar	1.Dönem Yazılı Sınav Tarihleri	Sınav Şekli	2.Dönem Yazılı Sınav Tarihleri	Sınav Şekli
1. Okul (1.Dönem)	Kasım Ayının 2. Haftası Ocak Ayının 1.Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme	Nisan Ayının 1. Haftası Mayıs Ayının 4. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme
		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)

2. Okul (1. Dönem)	Kasım Ayının 2. Haftası Ocak Ayının 1. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme 20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)	Nisan Ayının 1. Haftası Mayıs Ayının 3. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme 20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
3. Okul (1. Dönem)	Kasım Ayının 2. haftası Ocak Ayının İlk Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme 20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)	Nisan Ayının İlk Haftası Mayıs Ayının Üçüncü Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme 20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
4. Okul (2. Dönem)	Kasım Ayının 2. Haftası Ocak Ayının İlk Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme 20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)	Nisan Ayının İlk Haftası Mayıs Ayının Üçüncü Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme 20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
5. Okul (2. Dönem)			Nisan Ayının 1. Haftası Mayıs Ayının 3. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme 20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
6. Okul (2. Dönem)			Nisan Ayının 1. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış

			Mayıs Ayının 2. Haftası	Çoktan Seçmeli, Eşleştirme
				20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
<i>I. İlçe (1. Dönem)</i>	Kasım ayının 2. Haftası Ocak ayının 1. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme	Nisan ayının İlk Haftası Mayıs ayının Son (4.) Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme
		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
<i>II. İlçe (2. Dönem)</i>	Kasım ayının 2. Haftası Ocak ayının 1. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme	Nisan ayının İlk Haftası Mayıs ayının Son (4.) Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme
		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
<i>III. İlçe (1. Dönem)</i>	Kasım ayının 2. Haftası Ocak ayının 1. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme	Nisan Ayının 1. Haftası Mayıs Ayının 3. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme
		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
<i>7.Okul (2. Dönem)</i>			Mart Ayının 3. Haftası (18-23 Mart) Mayıs Ayının Son Haftası (27-31 Mayıs)	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme 20 Çoktan seçmeli

				(Ortak Sınav)	
8. Okul (1.Dönem)	Kasım ayının 2. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış	Nisan ayının 2. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme	
	Aralık ayının 3. Haftası	Çoktan Seçmeli, Eşleştirme			20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
9.Okul (2.Dönem)	Kasım ayının 2. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış	Nisan ayının 2. Haftası	Klasik, Boşluk Doldurma, Doğru Yanlış Çoktan Seçmeli, Eşleştirme	
	Aralık ayının 3. Haftası	Çoktan Seçmeli, Eşleştirme	Mayıs ayının 3. Haftası		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)
		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)		20 Çoktan seçmeli (Ortak Sınav)	

Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında alınan kararlar doğrultusunda ölçme ve değerlendirme kategorisi içerisinde yer alan sınavlar hakkında genellikle birinci sınavların klasik, boşluk doldurma, doğru-yanlış, çoktan seçmeli, eşleştirme; ikinci sınavların çoktan seçmeli ortak sınav (20 soru) olarak yapılması kararlaştırılmıştır.

3.3.4. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında öğrencilerin başarısını arttırmaya yönelik alınan kararlar

Zümre toplantılarında öğrencilerin başarısını arttırmaya yönelik alınan kararlar şunlardır:

EBA sistemi ve akıllı tahtadan yararlanılması, MEB kazanım testlerinin geri dönüt amaçlı kullanılması, okul-aile iş birliğine önem verilmesi, öğrencilerin derse aktif katılımlarının sağlanması, öğrenci seviyesine inilmesi, farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması, bilinmeyen kavramların tanımlarının verilmesi, konuların çok yönlü, yakından uzağa, somuttan soyuta, basitten karmaşığa doğru işlenmesi, konuların işlenişinde programdaki sıraya uymakla birlikte öğretmenin çevre özelliklerini ve Türk millî eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerini dikkate alarak konuların yerlerini değiştirebilmesi, konuların sınıfın seviyesine göre işlenmesi, ders içi çalışmalarda konu ile ilgili çeşitli kaynak kitap, dergi, resim ve

fotoğraf gibi gereçlerin sınıfa getirilmesi ve bunların etkili kullanılması, okuldaki diğer öğretmenlerle iş birliğinin sağlanması, okullarda açılan destekleme ve yetiştirme eğitim kurslarının faydalı olması ve sürekliliğinin sağlanması, öğrencilere sevgiyle yaklaşılması, sınıf içinde başarı gösteren öğrencilerin takdir edilmesi ve ödüllendirilmesi, ödevlerin takip edilmesi, teknolojik araç-gereçlerden faydalanılması, LGS için imkânlar ölçüsünde deneme sınavlarının yapılması ve başarıyı arttıracak tedbirlerin alınması, veli toplantılarının zamanında yapılması, velilerin telefon ile aranarak bilgilendirici görüşmeler yapılması, öğrencilerin ilgisini çekecek görsel proje görevleri vererek öğrencilerin derslere ilgilerinin artırılması, belirli aralıklarla genel tekrarlar ve bilgi yarışmaları gibi yollarla öğrencilerin bilgilerin taze tutunabilmesinin sağlanması, öğrencilerle bire bir görüşme yapılması, yıl içinde uygun koşullarda il içi ve dışı gezilerin yapılması.

Toplantılarda yukarıdaki kararların yanı sıra başarısızlığın temelinde öğrencilerin kişisel nedenleri kadar toplumsal nedenlerin de olduğuna dikkat çekilmiştir. Ailelerin geçim sıkıntısı, çocuk sayısının fazla olması, ergenlik sorunları ve motivasyon eksikliği başarısızlığın en önemli nedenleri olarak gösterilmiştir. Öğrencilerin öncelikle verimli ders çalışma yöntemlerini öğrenmeleri ve yapılacak veli toplantısında ailelerin de verimli ders çalışma yöntemleri konusunda bilgilendirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Problem yaşayan öğrencilerin şube öğretmenler kurulunda tespit edilerek sorunlarının giderilmesi için gerekli önlemlerin alınması, bu öğrencilerin velileri ile görüşülerek varsa ailevi sorunlarının giderilmesi için ilgilenilmesinin başarının arttırılmasında önemli katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Öğrenci başarısızlıklarının temelinde okuma ve anlama becerilerinin istenilen düzeyde olmamasının da bir etken olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca öğretmenler derse ilişkin hazırlıkların yeterince yapılmadığını belirtmişlerdir. Bunun için öğrencilerin kitap okumaya özendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Öğrenci ders hazırlıklarının sıkı takip edilmesinin de bu konudaki başarısızlığın engellenmesinde etkili olacağı belirtilmiştir. Aynı zamanda ödev verilirken öğrencilerin içinde bulunduğu sosyal çevrenin, onların yaş düzeylerinin ve diğer derslerden verilecek ödevlerin de göz önüne alınması gerektiği belirtilerek ödevlendirme yapılırken aynı sınıfa derse giren öğretmenlerin birbirleri ile görüş alışverişinde bulunmalarının yararlı olacağı ifade edilmiştir.

Zümre toplantılarında öğrenci başarısını arttırmaya yönelik alınan kararlar incelendiğinde 2. dönem toplantı tutanaklarına kıyasla 1. dönem toplantı tutanaklarında konunun daha detaylı açıklamalar ile ele alındığı gözlenmiştir.

Ayrıntılı olarak öğrenci başarısının ele alınması konusunda 3 okul istisnadır. Bu 3 okulda 1. dönem tutanaklarında öğrenci başarısını arttırmaya yönelik konuya hiç değinilmemiş olmasına rağmen 2. dönem tutanaklarında başarıyı arttırmaya yönelik konu gündeme alınmıştır. Fakat 2. dönem zümre toplantılarında başarıyı arttırma konusu gündem maddelerinde yer alsa da alınan kararlar içerisinde yer almamıştır.

2 okulun öğrenci başarısını arttırmak için aldığı kararların birebir aynı olması okullardan birinin kes kopyala yapıştır mantığı ile hareket ettiğini göstermektedir. Diğer okullarda da benzer ifadelerle rastlanılması öğretmenlerin özgün fikir üretmedikleri, başka okulların kararlarından yararlanarak kolaycılığa kaçtıkları izlenimi vermektedir. Öğrenci başarısını arttırmaya yönelik kararların genellikle 12. ve 17. maddelerde ele alınması veya sadece öğretmen adlarının değiştirilerek ifadelerde hiç değişiklik olmaması bunun bir kanıtıdır.

3.3.5. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında geleceğe yönelik alınan kararlar

Zümre toplantı kararlarında doğrudan geleceğe yönelik herhangi bir karar alınmamıştır. Sadece aşağıdaki alınan kararlar geleceğe ilişkin kararlar olarak değerlendirilebilir. Ancak bu kararlar da hemen hemen tüm toplantılarda aynı şekilde yer alan ifadelerden ibarettir. Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında geleceğe yönelik alınan kararlar aşağıda gibi ele alınmıştır:

Okulda müfredata uygun eksik haritaların tamamlanması, yıl içinde yapılacak çalışmaların planlanmasının çalışma takvimine uygun olması, Sosyal Bilgiler konularının işlenişinde değişiklikler göz önünde bulundurularak öğretim programına, kazanımlara, etkinliklere ve ara disiplinlere dikkat edilmesi, öğretmen kılavuz kitabı olmadığı için derse hazırlık amacıyla planlama yapılması, günlük planların ve derste yapılacak etkinliklerin okul ve çevre imkânları göz önüne alınarak yapılması ve gerektiğine değişikliğe gidilmesi, diğer zümre öğretmenleri ile gereken zamanlarda diğer derslerle ilgili konularda yeri geldikçe iş birliği yapılması, destekleme ve yetiştirme kurslarına devam edilmesi, akıllı tahtalardan etkileşimli şekilde kullanılması, yakın çevredeki tarihi ve doğal varlıkların bulunduğu yerlere geziler yapılması, sınıflar arası bilgi yarışmalarının düzenlenmesi, özellikle Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji öğretmenleri ile iş birliğine gidilmesi, Sosyal Bilgiler dersi ile ilişkili seçmeli derslerin etkinliğinin artırılması ve oluşabilecek değişiklikleri ve yenilikleri takip etmek için www.meb.gov.tr ve <http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/> sitelerinin izlenmesi.

3.3.6. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan kararlar

Çalışmamızda incelenen Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında 5 okul ve 1 ilçede iş sağlığı ve güvenliği konusu, hem gündem maddeleri içerisinde hem de alınan kararlar arasında yer almamıştır. İş sağlığı ve güvenliği konusuna değinmeyen zümre toplantılarının 4'ü 2. dönem, 2'si 1. dönem zümre toplantı tutanaklarıdır. İş sağlığı ve güvenliği konusu Sosyal Bilgiler zümre toplantıları içerisinde 4 okulda gündem maddeleri arasında yer almıştır. Ancak gündem maddeleri arasında iş sağlığı konusuna yer veren 4 okul da konuyla ilgili herhangi bir karara yer vermemiştir. Zümre toplantıları arasında sadece 2 okulda iş sağlığı ve güvenliği konusu, hem gündem maddeleri arasında hem de karar aşamasında yer almıştır. İş sağlığı ve güvenliği konusunun ele alındığı zümre toplantılarında ise bu konu genellikle gündem maddeleri içerisinde 16., 18., 21. ve 22. maddelerde ele alınmış olup, 4 okulda karar aşamasında konu ile ilgili karar alınmamış olması da fazla önemsenen bir konu olmadığını göstermektedir.

Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında iş sağlığı ve güvenliği konusu ile ilgili gündem maddeleri ve alınan kararlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında iş sağlığı ve güvenliği konusundaki gündem maddeleri ve alınan kararlar

Okullar	İş Sağlığı ve Güvenliği Gündem Maddesi	Karar Maddesi
1. Okul (1.Dönem)	Gündem Madde 22: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin değerlendirilmesi. Gündem Mad. Görüşülmesi 22: Gerek ders esnasında, gerek okul içinde, gerekse nöbetlerde, öğrencilerin ve öğretmenlerin herhangi bir kazayla ve olumsuzlukla karşılaşmaması için gerekli iş sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin alınması gerektiği ifade edildi. Bu konuda okul idaresi, nöbetçi öğretmen ve hizmetli ile iş birliği yapılmasının yararlı olacağı anlatıldı. bilgilendirilmesi gerekli uyarıların yapılması herhangi bir olumsuzluk yaşanmaması için gerekli önlemlerin alınmasında azami özenin gösterilmesi kararı alınmıştır.	Alınan Karar 15: Okul içinde iş sağlığı ve güvenliği konusunda sürekli öğrencilerin velilerin ve okul idaresinin
2. Okul (1. Dönem)	Gündem Madde 21: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin değerlendirilmesi. Gündem Mad. Görüşülmesi: 21. Gerek ders esnasında, gerek okul içinde, gerekse nöbetlerde, öğrencilerin ve öğretmenlerin herhangi bir kazayla ve olumsuzlukla karşılaşmaması için gerekli iş	Alınan Karar: Yok.

sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin alınması gerektiği ifade edildi. Bu konuda okul idaresi, nöbetçi öğretmen ve hizmetli ile iş birliği yapılmasının yararlı olacağı anlatıldı.

3. Okul (1.Dönem)	<p>Gündem Madde 16: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin değerlendirilmesi,</p> <p>Gündem Mad. Görüşülmesi 16: Ders sırasında, okul içinde veya nöbetlerde, öğrencilerin ve öğretmenlerin herhangi bir kazayla ve olumsuzlukla karşılaşmaması için gerekli iş sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin alınması gerektiği ifade edildi. Bu konuda okul idaresi, nöbetçi öğretmen ve hizmetli ile iş birliği yapılmasının yararlı olacağı anlatıldı.</p>	Alınan Yok.	Karar:
4.Okul (2.Dönem)	<p>Gündem Madde 16: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin değerlendirilmesi,</p> <p>Gündem Mad. Görüşülmesi 15: Sosyal Bilgiler Öğretmeni Tuna ŞEN okulumuzda ders sırasında, okul içinde veya nöbetlerde, öğrencilerin ve öğretmenlerin herhangi bir kazayla ve olumsuzlukla karşılaşmaması için gerekli iş sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin alındığını belirtti. Bu konuda çeşitli eğitimlerin de verildiğini söyledi.</p>	Alınan Yok.	Karar:
5.Okul (2.Dönem)	<p>Gündem Madde 18: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin değerlendirilmesi.</p> <p>Gündem Mad. Görüşülmesi 18: Gerek ders esnasında, gerek okul içinde, gerekse nöbetlerde, öğrencilerin ve öğretmenlerin herhangi bir kazayla ve olumsuzlukla karşılaşmaması için gerekli iş sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin alınması gerektiği ifade edildi. Bu konuda okul idaresi, nöbetçi öğretmen ve hizmetli ile iş birliği yapılmasının yararlı olacağı anlatıldı.</p>	Alınan Yok.	Karar:
6. Okul (2.Dönem)	Hiç madde yok.		
I.İlçe (1. Dönem)	Hiç madde yok.		
II. İlçe	Hiç madde yok.		

(2. Dönem)

III.İlçe (1.Dönem)	Gündem Madde 19: İş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin değerlendirilmesi. Gündem Mad. Görüşülmesi 19: Gerek ders esnasında, gerek okul içinde, gerekse nöbetlerde, öğrencilerin ve öğretmenlerin herhangi bir kazayla ve olumsuzlukla karşılaşmaması için gerekli iş sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin alınması gerektiği ifade edildi. Bu konuda okul idaresi, nöbetçi öğretmen ve hizmetli ile iş birliği yapılmasının yararlı olacağı anlatıldı.	Alınan Karar 11: Herhangi bir kazayla karşılaşılmasına için gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınmasına karar verilmiştir.
7.Okul (2.Dönem)	Hiç madde yok.	
8. Okul (1.Dönem)	Hiç madde yok.	
9.Okul (2.Dönem)	Hiç madde yok.	

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile literatürde zümre toplantılarını araştırma konusu olarak inceleyen çalışmaların bulguları arasında büyük benzerlikler tespit edilmiştir. Gülsüm (1998) tarafından gerçekleştirilen okullardaki zümre öğretmenler kurulunun etkililiği ile ilgili çalışmada, bu toplantıların öğretmenlerin bireysel gelişimleri ve yönetim açısından etkili olduğu fakat açık ve ortak bir vizyon geliştirme açısından etkisiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Küçük ve diğer araştırmacıların 2004 yılında yaptığı çalışma sonuçlarına göre ZÖK toplantılarında alınan kararların çoğunlukla kâğıt üzerinde kalmakta, uygulamaya geçmemekte ve öğretmenler bu toplantıların uygulamaya dönük yapılması gerektiğini ifade etmektedirler. Demirtaş ve Cömert'in (2006) Zümre Öğretmenler Kurulunun etkililiğine yönelik yaptıkları çalışmada öğretmenlerin ZÖK toplantılarının belirtilen amaçlarına uygun ve etkili olduğu fikrinde oldukları tespit edilmiştir. Fakat Demirtaş, Üstüner, Özer ve Cömert (2008) tarafından liselerde yapılan farklı bir çalışmada, öğretmenler toplantıların etkili olmadığını belirtmişlerdir. Şahin, Maden ve Gedik'in (2011) Türkçe dersi zümre başkanlarının zümre toplantıları hakkındaki düşüncelerini ortaya koymak amacıyla yaptıkları araştırmada zümre toplantılarının öğretmenler açısından

verilen bir görevi tamamlamak ve öğretmenler için külfet olmaktan öteye geçemediği sonucuna ulaşılmıştır. Güler, Altun ve Türkdoğan (2015) tarafından yapılan çalışmada Matematik öğretmenlerinin Zümre Öğretmenler Kurulunun etkililiği hakkındaki görüşleri incelenmiş, çalışma sonucunda öğretmenlerin büyük çoğunluğu, toplantıların formalite olarak yapıldığını, toplantılara gereken önemin verilmediğini belirtmişlerdir. Benzer bulgular, Küçük'ün (2004) çalışmasında da saptanmıştır. Eroğlu ve Özbek'in (2018) çalışmasında ZÖK toplantılarının öğretmenlerin mesleki gelişimine katkısının düşük olduğu ve mesleki eserleri inceleme, ortak proje ve ders planı hazırlama gibi etkinliklerde çok etkili olmadığı tespit edilmiştir. Aynı çalışmada, mesleki gelişime katkısı açısından cinsiyet ve kıdeme göre öğretmenlerin durumu ele alındığında öğretimsel deneyimlerin paylaşılması konusunda erkek ve yeni atanan öğretmenler lehine anlamlı farklılık olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Bu çalışmada zümre toplantı tutanaklarına ait toplam 105 sayfa doküman incelenmiştir. İncelenen zümre toplantı tutanaklarının 1. dönem en az 6 en çok 18, 2. dönem en az 4 en çok 14 sayfadan oluştuğu görülmüştür. Bu çalışmada incelenen 12 zümre toplantı tutanağının 4'ü 1. dönem, 6'sı 2. dönem; 9'u ortaokul, biri 1. ve 2. dönem diğeri 2. dönem olmak üzere 3 ilçe zümre toplantısından oluşmaktadır. Bu okulların biri İmam Hatip ortaokuludur. Mevcut okullardan ikisinin 1 ve 2. dönem toplantı tutanaklarına ulaşılmıştır. Zümre toplantılarına iki okul dışında müdürlerin hiç eşlik etmediği, 5 okulun zümre toplantılarına müdür yardımcılarının (4'ü erkek, 1'i kadın) eşlik ettiği tespit edilmiştir. Zümre toplantılarına katılan üyelerin 43'ü kadın, 61'i erkek olup Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden oluşmaktadır. Toplantılar müdür odası, öğretmenler odası, toplantı salonu ve herhangi bir sınıfta gerçekleşmiştir. 3 okulda zümre toplantı saati belirtilmemiş, diğer zümre toplantılarının saati 10.00- 14.30 zaman dilimi arasında gerçekleşmiştir. 1. dönem toplantıları 04/09/2018-10/09/2018 tarihleri arasında, ikinci dönem toplantıları 08/02/2019-19/02/2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Zümre toplantı tutanaklarının gerçekçilikten uzak bir anlayışla genellikle birbirinin kopyası şeklinde hazırlandığı belirlenmiştir. 1. dönem zümre toplantı tutanakları sayfa sayısı, gündem maddesi ve alınan kararlar açısından daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş, 2. dönem zümre toplantı tutanaklarında ise çok fazla ayrıntıya yer verilmemiştir.

Zümre toplantılarının gündem maddelerini, zümre ile ilgili yönetmelik maddeleri, Türk millî eğitiminin amaçlarının okunması, önceki yıla ait zümre toplantılarının değerlendirilmesi, öğretim programlarının incelenmesi, ders araç-gereç ve materyallerinin belirlenmesi, öğretim yöntem ve tekniklerin, sınavların belirlenmesi, BEP ders planlarının görüşülmesi, diğer zümrelerle iş birliği, yıllık

planlar, Atatürkçülük konuları, başarının ölçülmesi, başarıyı arttırıcı önlemler, deney, proje, gezi ve gözlemlerin planlanması, iş sağlığı ve güvenliği konuları oluşturmaktadır. Bazı okullarda zümre ile ilgili yönetmelik maddelerinin, çoğu okulda Türk milli eğitiminin amaçlarının okunması maddelerine yer verilmediği gözlenmiştir. Bir okulda, Türk milli eğitimin amaçlarının okunmasının yanı sıra incelenmesi ifadesine yer verilmiştir. Sınavların ve ortak sınavların planlanması maddesi bazı okullarda sadece sınavların planlanması şeklinde LGS ismi olmadan yer almıştır. Bir okulda, Atatürkçülük konuları ile ilgili birden fazla gündem maddesine yer verilmiştir. 2. dönem zümre toplantı tutanaklarının gündem maddeleri arasında öğrenci başarı durumlarının değerlendirilmesi, sınav analizlerinin yapılması, öğrencilerin ulusal ve uluslararası katıldıkları sınav ve yarışmalara ilişkin başarı durumları, LGS'ye yönelik müfredatın yetiştirilmesi, mesleki eserler ve eğitim alanındaki yeni gelişmelerin incelenmesi, uygulamada karşılaşılan güçlükler ve çözüm yollarına ilişkin ifadeler yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler zümre toplantılarında öğrenme- öğretim sürecinde kullanılacak yöntem ve teknikler genellikle 5-9 ve 10. gündem maddelerinde, alınan kararlarda ise biri 3, biri 4. maddede yer almakla birlikte çoğunlukla 2 ve 5. maddelerde; ölçme ve değerlendirme konusunun ağırlıklı olarak 8-9-10-11. gündem maddelerinde, karar aşamasında 8-9-10-11 ve 4-5-6. maddelerde yer aldığı belirlenmiştir. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili hem daha fazla gündem maddesinin olması hem de daha fazla karar alınmış olması dikkat çekicidir.

Zümre toplantılarında derslerde kullanılacak öğretim yöntemleri ve ders araç-gereçleri konusunda, soru-cevap, tartışma, düz anlatım, karşılaştırma, drama, örnekleme, çizim, haritada gösterme, münazara, örnek olay incelemesi, problem çözme gibi öğrenciyi aktif kılan yöntemlerin; akıllı tahta, video, EBA, projeksiyon, haritalar, dergiler, gazeteler, küre vb. araç-gereçlerin kullanılması kararlaştırılmıştır. 9 okul içinde 2 okulun (biri 1. dönem, diğeri 2. dönem) zümre toplantısında alınan kararlarda öğretim-öğrenme süreci ile ilgili açıklamaya yer verilmediği gözlenmiştir. Bu okullardan 1. döneme ait zümre toplantısında yer verilmeyen okulun 2. dönem zümre toplantı tutanağında öğrenme-öğretim sürecine yer verildiği tespit edilmiştir. Okullardan birinde öğrenme-öğretim süreci gündem maddeleri arasında yer almasa da karar aşamasında konuya yer verildiği gözlenmiştir.

Zümre toplantılarında ölçme ve değerlendirme ile ilgili 1. dönem ilk sınavın kasım ayının 2. haftası, ikinci sınavın ocak ayının 1. haftası; 2. dönem ilk sınavın nisan ayının ilk haftası, 2. sınavın mayıs ayının 3. haftası olarak belirlenmiştir. Ayrıca 1. sınavların klasik, boşluk doldurma, doğru yanlış çöktan

seçmeli, eşleştirme; 2. sınavların çoktan seçmeli (ortak sınav, 20 soru) olması kararlaştırılmıştır. İncelenen tutanaklarda ölçme ve değerlendirmeye yönelik alınan kararlar çoğunlukla birbirine benzemekle beraber, bazı kararlarda değişiklikler tespit edilmiştir. Örneğin, bir okulda 8. sınıflarda LGS'de açık uçlu soru sorulması ihtimaline karşı bu yönde soru hazırlanması gerektiği vurgulanmış, bir diğer okulda normal şartlarda 2 sınav yapıldığı ancak sınavlar arasında zaman farkının fazla olmasının öğrencilerde motivasyon eksikliğine ve bilgilerin unutulmasına neden olduğu, bu nedenle istenildiği takdirde tekrar ve hatırlatma amacıyla etkinlik ve sınav yapılabileceği belirtilmiştir. Başka bir okulda sınav sorularının ünitelere göre dağılımının nasıl olması gerektiği konusunda şablon oluşturulmuştur. Yazılı sınavlar konusunda müfredata göre 1 hafta erken ya da geç olabileceği konusunda esneklik bırakılmıştır. Öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesinde mümkün olduğu kadar ders içi ve sonu değerlendirmelerinde test ve internetteki (EBA) etkinlik çalışmalarına yer verilmesi kararı alınmıştır. Yıl içerisinde öğrencilere her dönem ya da eğitim öğretim yılı içerisinde en az 1 proje ödevi verilmesi kararı alınmıştır.

Zümre toplantılarında öğrencilerin başarısını arttırmaya yönelik olarak EBA sistemi ve akıllı tahtadan yararlanılması, okul-aile iş birliğine önem verilmesi, MEB kazanım testlerinin geri dönüt amaçlı kullanılması, farklı yöntemlerin kullanılması, okuldaki diğer öğretmenlerle iş birliğinin sağlanması, öğrencilerin ödüllendirilmesi, teknolojik araç-gereçlerden faydalanılması vb. kararlar alınmıştır. Zümre toplantılarında başarısızlığın temelinde öğrencilerin kişisel nedenleri kadar toplumsal nedenlerin de olduğuna dikkat çekilmiştir. Ailelerin geçim sıkıntısı, çocuk sayısının fazla olması, ergenlik sorunları ve motivasyon eksikliği, başarısızlığın en önemli nedenleri olarak gösterilmiştir. Problem yaşayan öğrencilerin şube öğretmenler kurulunda tespit edilerek sorunlarının giderilmesi için gerekli önlemlerin alınması, bu öğrencilerin velileri ile görüşülerek varsa ailevi sorunlarının giderilmesi için ilgilenilmesinin başarının artırılmasında önemli katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Zümre toplantılarında geleceğe yönelik olarak, yıl içinde yapılacak çalışmaların planlanmasının çalışma takvimine uygun olması, diğer zümre öğretmenleri ile gereken zamanlarda diğer derslerle ilgili konularda yeri geldikçe iş birliği yapılması, destekleme ve yetiştirme kurslarına devam edilmesi, akıllı tahtalardan etkileşimli şekilde kullanılması, yakın çevredeki tarihi ve doğal varlıklarımızın bulunduğu yerlere geziler yapılması, sınıflar arası bilgi yarışmalarının düzenlenmesi, özellikle Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji öğretmenleri ile iş birliğine gidilmesi, Sosyal Bilgiler dersi ile ilişkili seçmeli derslerin etkinliğinin artırılması yönünde kararlar alınmıştır.

Zümre toplantılarında iş sağlığı ve güvenliği konularına 5 okulun toplantılarında yer verilmediği, 4 okulda ise gündem maddeleri arasında yer aldığı ancak karar aşamasında herhangi bir karar alınmadığı belirlenmiştir. İncelenen zümre toplantıları arasında sadece 2 okulda iş sağlığı ve güvenliği, hem gündem maddeleri arasında hem de kararlarda yer almıştır. Konu ile ilgili alınan kararlarda ise bir kazayla karşılaşılmaması için gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin alınmasının gerektiği ifade edilmiştir. Fakat alınması gereken önlemlere yönelik açıklama yapılmamıştır. İş sağlığı ve güvenliği konusunun ele alındığı zümre toplantılarında ise bu konu gündem maddeleri içerisinde genellikle 16-18-21 ve 22. maddelerde yer almıştır. 4 okulda ise iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili karar alınmamıştır.

5. Öneriler

Zümre toplantılarında gündem maddelerinin azaltılıp, ders araç-gereçleri ve dersin işlenişi gibi birbirine yakın maddelerin aynı başlık altında ele alınması; projeler ile ilgili maddelerin ölçme ve değerlendirme başlığı altında toplanması, gündem maddelerinin az ve öz maddelerden oluşması, mevcut gündem maddelerine yönelik daha gerçekçi kararlar alınması önerilmektedir. Zümre toplantı tutanaklarında dersin işlenişinde kullanılacak öğretim yöntem ve tekniklerine ve örnek uygulamalara yer verilebilir veya öğretmenlerden diğer branş öğretmenleri ile iş birliği yaparak örnek etkinlikler hazırlamaları istenebilir. Öğrenci başarısını arttırmaya yönelik alınan kararların büyük bir çoğunluğu kopyala-yapıştır şeklinde hazırlandığı tespit edildiğinden, basmakalıp ifadelerden kaçınılması, her okulun kendine özgü şartlarının, öğrenci profilinin ve okulu çevreleyen sosyal ve fiziki çevre koşullarının dikkate alınması önerilmektedir.

Zümre toplantı tutanakları için asgari gündem ve karar maddesi, sayfa sayısı belirlenebilir, belirli bir düzeyin altında ve üstünde olmaması kararlaştırılabilir. Zümre toplantılarında öğrenci başarısı ve eğitimin kalitesini arttırmaya dönük olarak ileriye yönelik kararlar alınması faydalı olacağından geleceğe yönelik 1 yıllık, 3 yıllık, 5 yıllık eylem planları yapılabilir. Zümre toplantılarında ölçme ve değerlendirme konusuna önem verilmekle birlikte, özgün bir ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yeterince bahsedilmemektedir. Toplantılarda, İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin ölçme ve değerlendirme ile ilgili maddeleri aynen kabul edilip hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Fakat öğretmenlerin her sınıfa özgü bireysel ölçme ve değerlendirme yöntemleri geliştirmeleri konusunda yeterli karar alınmamıştır. Bu eksikliklerin giderilerek alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının da toplantılarda ele alınması önerilmektedir. Zümre toplantılarında iş sağlığı ve güvenliği konusu ihmal

edildiğinden, bu konuların her okulun zümre toplantıları gündeminde yer alması olası kazalara karşı gerekli tedbirlerin alınarak okulun güvenliğinin artırılmasında etkili olabilir. Zümre toplantılarının 1 ve 2. dönem olmak üzere yılda 2 defa değil, aylık veya üç ayda bir yapılması, okullardaki eğitim-öğretim sürecinin periyodik ve sistematik olarak gözden geçirilmesini sağlayarak öğrenme ve öğretimde başarının artırılmasına katkısı sağlayabilir. Zümre toplantılarında rutin, basmakalıp ve okulun gerçeklerinden uzak ifade ve kararlar alınmasının önüne geçilmesi ve toplantılara işlevsellik kazandırılması için, MEB tarafından bir birim kurularak toplantı kararlarının incelenmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- AĞDELEN, B ve AĞDELEN, Z. (2006), “İlköğretim Okullarında Yönetim Süreçlerinin İşleyişine İlişkin Olarak Öğretmen Algılarının Analizi”, <http://www.mebnet.net/Dergi/2.pdf>,
- BAKİ, M. (2012), Sınıf öğretmeni adaylarının matematiği öğretme bilgilerinin gelişiminin incelenmesi: bir ders imecesi (Lesson study) çalışması, Yayınlanmamış Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- BALCI, A. (2001), *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E. K., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2012), *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- BÜTÜN, M. (2012), İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının uygulanan zenginleştirilmiş program sürecinde matematik öğretme bilgilerinin gelişimi, Yayınlanmamış Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- CROPANZANO, R. L. A. & BENSON. L. (2011), Peer Justice and teamwork process. *Group and Organization Management*, 36(5), s. 567-596.
- ÇALIŞKAN, H., YILDIRIM, Y. ve KILINÇ, G. (2019), Zümre öğretmenler kurulu toplantılarına ve müfredata ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri, *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 3061. DOI: <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2019.05.01.003>.
- ÇELEBİ, N., VURANOK, T., TURGUT, I. (2015), Zümre Öğretmenlerinin İş Birliği Düzeyini Belirleme Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Mart 2016 Cilt:24 No:2, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, s. 803-820.

- ÇEPNİ, S. ve KÜÇÜK, M. (2003), Eğitim araştırmalarının fen bilgisi öğretmenlerinin uygulamaları üzerindeki etkilerinin belirlenmesi: Bir örnek olay çalışması, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(12), s. 75-84.
- DEMİRTAŞ, H. ve CÖMERT. M. (2006), Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının etkililiğinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi: Malatya ili örneği, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(25), s. 96–108.
- DEMİRTAŞ, H., ÜSTÜNER, M., ÖZER, N. ve CÖMERT, M. (2008), Öğretmenler Kurulu Toplantılarının Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), s. 55-74.
- Eroğlu, M., Özbek, R. (2018), Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantılarının Mesleki Gelişim Bağlamında İncelenmesi, *Social Science Studies*, Cilt 6 / Sayı 3, s. 255-271.
- GÖKÇE, B. (1999), *Toplumsal bilimlerde araştırma*, (3.Basım), Savaş Kitap ve Yayınevi, Ankara.
- GÖKSOY, S., YENİPİNAR, Ş. (2015), Öğretmenlerin Okul Zümre Öğretmenler Kurullarına İlişkin Görüşler, *Millî Eğitim*, Sayı 205, s.26-30.
- GÖKYER, N. (2011), İlköğretim Okulu Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantılarının Gerçekleşme Düzeyi, Fırat Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi Fırat University Journal of Social Science*, Cilt: 21, Sayı: 2, Sayfa: 127-148, Elazığ.
- GÜLER, M, ALTUN, T. ve TÜRKDOĞAN, A. (2015), Matematik Öğretmenlerinin Zümre Öğretmenler Kurulunun Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi, *Elementary Education Online*, 14(2), s.395-406, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
<http://dx.doi.org/10.17051/io.2015.30323>.
- GÜLSÜM, E. (1998), “Öğretmenler ve zümre başkanlarının bakışı ile zümre etkililiğinin nitel bir değerlendirmesi: Bir özel okuldaki Türkçe ve zümreleri örnekleri” Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara.
- HARGREAVES, D., & HOPKİNS, D. (1994), *Development planning for school improvement*, London, Cassell.
- HİLL, H. C., ROWAN, B., & BALL, D. L. (2005), Effects of teachers' mathematical knowledge for teaching on student achievement. *American Educational Research Journal*, 42(2), s.371-406.

- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2005), *Yeni insan ve insanlar/ sosyal psikolojiye giriş*. (10. Basım), Evrim Yayınevi, İstanbul.
- KARASAR, N. (2014), *Bilimsel araştırma yöntemleri, “Kavramlar, ilkeler ve teknikler”*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- KAVURAN, T. (2003), Resim-ş öğretmenliği anabilim dallarına özel yetenek sınavları ile öğrenci alınırken karşılaşılan sorunlar, TUBİTAK.
- KÜÇÜK, M., AYVACI, H. K. ve ALTINTAŞ, A. (2004), Zümre öğretmenler kurulu toplantı kararlarının eğitim ve öğretim uygulamaları üzerindeki yansımaları. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Malatya.
- MEB. (2013), Millî Eğitim Bakanlığı ortaöğretim kurumları yönetmeliği (7 Eylül 2013), Resmi Gazete, 28758.
- MİTCHENER, C. P., ANDERSON, R.D. (1989), Teachers’ perspective: developing and implementing an STS curriculum. *Journal of Research in Science Teaching*, 26 (4), s.351-369.
- MCCALED, S. P. (2013), *Building communities of learners: A collaboration among teachers, students, families, and community*. Routledge.
- Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği (2017, 16 Eylül), Resmî Gazete (Sayı: 30182), Erişim adresi:http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017.09/20161748.
- ÖZTÜRK, C. (2012), *Sosyal Bilgiler Öğretimi: Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, Pegem Akademi, İstanbul.
- ŞAHİN, E., MADEN, S. ve GEDİK, M. (2011), Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantılarının Etkililiğinin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi (Erzurum İl Örneği), *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt-Sayı: 13-1.
- TDK (2005), *Türkçe sözlük*, Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara.
- UTLEY, B. L., BASİLE, C. G. ve RHODES, L. K. (2003), Walking in two worlds: master teachers serving as site coordinators in partner schools, *Teaching and Teacher Education*, 19, 515528.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2011), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Basım), Seçkin Yayıncılık, Ankara.